

Banatul Literar

REVISTA LUNARĂ

Director: LUCIAN COSTIN

CUPRINSUL:

Din viața scriitorilor	Lucian Costin
Unul portret	Mia Cerna
Amintiri din copilărie	George Catană
Izvod de primăvară (poezie)	E. Ar. Zaharia
Martie (poezie)	E. Ar. Zaharia
Neprevăzutul	Alex. Țințariu
Fratricidul (poezie)	Lucian Costin
Cetatea idolatră (poezie)	V. Flueraș
Cântec oltenesc (poezie)	Gh. Roiban
Folleton	G. Bugărin, L. Costin
Cronica	Redacția

Un exemplar Lei 10

BANATUL LITERAR

Anul I, 9-10

REVISTĂ LUNARĂ

Mai-Iunie 1935

Director: *Lucian Costin* — Ad-ția și Redacția: *L. Costin Caransebeș*

Din viața scriitorilor

— Ceasuri literare —

Maestrii folkloriști.
cu *Artur Gorovei*.

Venisem într'o zi grăbit dela liceu. Nu e obiceiul meu. Se vede că am avut o presimțire. În cameră aflu pe un domn în nudă toaletă la taifasuri de săpun. M'a surprins un strigăt „Eu sunt Gorovei, Costine!“ Il așteptam pe maestru de câțeva vreme și iată-l. Plimbări sus la munte—clipe literare. Au defilat în frenezia amintirilor toate figurile literare în vara anului 1922. Ședeam pe coviltirul verde al unui plaiu. „Ce face folklorul D-tale Costine?“ „Ce face al D-voastră, maestre?“ Ca 'n film scenele se părăndară. Verva amintirilor îl țintuește pe Gorovei la figura lui Eminescu: *viața poetului în Iași*. Cum intra Eminescu la restaurantele din Iași, unde se întâlneau literații prin anii 1874—1877, apoi 1884—1886, când Eminescu era în funcțiile sale din Iași: director al Bibliotecii, revizor școlar, redactor la „Curierul de Iași“, apoi iarăși subdirector al bibliotecii.

În restaurante mese scunde în lumina pală a petrolului. La teighea mergea serviciul berechet cu trei lămpi mari. Noi dela o masă priveam (între anii 1884—1886) cum intră și Eminescu. Drept la teighea. Sărmăluțe calde și mici ca nucile, le înghițea 3—4, 5—6 între sughituri și zâmbete reci, urmărite de noi. Până ce ne-a observat. Trecând pela masa noastră ni-arunca priviri lungi cu rost de diatermie proaspătă. Timizi îi răspundeam maestrului. Ieșind cu toții din restaurant, Eminescu lângă noi, am luat-o pe trotuar sub ochii lumii. Pe corso multă lume. Lună-lună! Femei multe în chicotul lor. Cele mai chipeșe le urmărea Eminescu cu o lumă vivace și un zâmbet semiexterior. Și apoi era iarăși Eminescu cu privirea calmă cătră noi și alții. Nime nu știa când se culcă Eminescu, nime nu știa cine intră în timpul zilei la el. Un almanah al femeilor ieșene, unde și-a petrecut poetul clipele reculegerii fizice și cele artistice, ar fi un omagiu suprem: *Eminescu și Iașul*.

Poetul purta o pălărie neagră, trasă pe o parte din cauza părului, neîngrijită. Cravata rău legată se desfăcea liberă ca și el într'o parte. Gulerul mare, semiscrobit și marginile roase. Paltonul de toamnă era și cel de iarnă. Nu cunoștea mănșile. Pantalonii nici când călcați, atingeau măsura. Partea de jos prăfuită. Ghete... ca pentru străzile Iașului. Figura lui cu pălăria mare, cravata la o parte, mersul când svelt, când legănat era a unui om-supraom, o mare tangentă a Iașului artistic-social. În camera lui (ieșenii să indice toate locuințele lui Eminescu în acest oraș) era singur, numai Eminescu. Dimineața se pierdea de acasă. Dela ora mesei i se pierdea urma până târziu seara. Iarăși flămând dar neobosit venea la restaurant. Pela

masa noastră trecea cu un salut trecător al unui trubadur întârziat de cine știe de unde. Nu scotea din buzunar nici o hârtie, nu-l vedeam scriind. Poetul apărea, măsura câți-va pași pe lângă teigheaua cu sărmăluțe, măslina, brânzetură și un ciocan de vin; apoi se posta într'un colț privind rece la noi. Intr'un extaz își răsucea mâinile prin buzunare. Toate clipele erau filmate de privirile noastre. La masă, când se apropia: relua firul discuțiilor ce le urmărea. Se interesa de examene, căci Vasile Alexandri prezida atunci adesea comisii de bacalaureat. Se întorcea cu desgust de protipendadele actualităților ieșene. Il admira pe Alexandri în nota oficială. Ce se petrecea mai departe în sufletul său, dela masa noastră nime nu putea să-l urmărească.

La Iași a avut Eminescu cea mai aleasă societate. Liniște, muncă ordonată a bibliotecii, apoi funcționari abili, toate bune. Ar urma acu să-l vedem pe Eminescu într'o nouă monografie. Nu ajunge granitul sau bronzul unui monument fără reconstituirea vieții sale *per integrum*. Deci cea mai monumentală monografie asupra vieții și artei sale de acum trebuie să vină. am discutat aceste probleme cu academicienii ieșeni și cu alți scriitori.

Vezi, Costine, anii Junimiștilor ieșeni pe care puțini îi cunosc...

Apoi ne ridicarăm, luarăm e mașină și plecarăm prin satele bănățene pentru cunoașterea căminului și a folklorului bănățean. I-am arătat traiul și conivențele bănățenilor, pentru cari Artur Gorovei și-a arătat un deosebit interes.

*

De câteori venia acasă la buna mea mamă, în Lisauri jud. Suceava Gorovei lua mașina și mă căuta prin surprize. Firește, rar când de găsit; Mă nimerea pe Bulevardul Sucevii adâncit în gândurile mele sau la bolta rece a lui Ramer. Odată își încărcase mașina cu prefecti, primari, bancheri.. și cu Sorin, fiul său. La Ramer — gură la gură — toți la vorvă. Noi ne-am retras la o măsuță alăturată și ne-am pus pe folklor. Aspecte din viața popoarelor europene în lumina și situația folklorului de astăzi. Noutăți dela congresele folkloriștilor, noutăți doctrinare de specialitate folklorică. Profund privite și discutate.

Ca un contimporan, ce notez toate fărmiturile, dialogurile literale-folklorice, țin să adaug la sfâșitul capitolului, că Artur Gorovei a fost antipodul lui Simeon Florea Marian din punct de vedere *doctrinar*.

Amândoi am plecat la Leontin Marian, după moartea maestrului, interesându-ne de manuscrisele rămase. Voluminosul manuscris după „*Botanica Populară*“, undeva prin dulapuri, nu le-am putut vedea. Amândoi am insistat la Academie pentru publicarea acestui manuscris cu completările noastre. Nici un semn din partea academiei. Și e păcat. In care dulap doarme acest manuscris, nu știe nici fiul său *Liviu Marian*, atât de indiferent față de tatăl său *Simeon Florea Marian*. Liviu Marian are o datorie supremă

să comunice cercurilor literare toate manuscrisele rămase dela părintele său. Leontina, mama sa (moartă de câțiva ani), nu putea în fața mea și a lui Artur Gorovei să scotocească la momentul dulapurile și să ne dea o *situație bibliografică*, de o importanță atât de mare pentru folklorul românesc, când doctrinarii acestuia sunt atât de puțini în țara noastră.

Lucian Costin

Unui portret

*Stă chipul tău 'nainte mea
Și te privesc prelung, iubite...
Ce neclintită-ți este fruntea
Cu tâmple brune, netezite...
Iar ochii tăi privesc departe
Departe 'n zările senine
M'am întrebat o viață întreagă
Dece nu mă privesc pe mine?*

*Și umbrele 'ntristării mute
În jurul meu se împânzeau,
Din colțul genelor șireaguri
De bobi amari se prăvăleau...
Dar dorul nu se potolea,
Ispita-și ridica iar capul:
Strângeam la piept portretul tău
Și sărutam duioasă... cadrul...*

*Pe buze-ți flutură un zâmbet —
Un zâmbet neînțeles și vag
Mă înfiera ades ispita
Ca să-l sărut, să-l sorb cu drag...
Dar mă opream... aveam credința
Că-l înțeleg deodată bine,
Era un zâmbet crud, ironic —
Râdea parcă hain de mine...*

*Privesc îndelungat și azi
Portretul vechi și mult iubit...
Iugălbenit e cadrul roșu
Și chipul parcă-i ostenit...
Azi zâmbetul tău nu mă doare
Privirea dusă 'n zări senine
O urmăresc însă departe —
Și-o înțeleg atât de bine...*

MIA CERNA

AMINTIRI DIN COPILĂRIE †

— DIN SATUL NAȘTERII MELE REMETEA-POGONICI —

De multe ori stau și gândesc în trecutul depărtat pe care-l văd tot în acele culori vii și plăcute, ca și acum 60 de ani. Și gândind așa îmi resar în minte atâtea lucruri, atâtea întâmplări, peripeții, atâtea suveniri mi se reamintesc, că aș putea scrie o carte întreagă, și fără voce exclam: oh! timpuri fericite, că iute ați trecut! De ce nu mai veniți oare?

Îmi aduc aminte că prin anii 1872-73 fusese holeră în Remetea, satul meu. Eu eram pe atunci de 6-7 ani. Mulți oameni au murit și multe case au rămas pustii. Chiar un vecin al nostru și rudenie cu noi, un văr al tatălui meu, om bogat cu vite multe și acareturi economice ca nime altul în sat au murit cu toți ai casei de i-a rămas și lui casa pustie. astăzi nu se mai află pe locul acela nici piatră pe piatră.

Oamenii se spăimântaseră și se ascundeau prin pădure, prin țarină și

prin alte locuri dosnice, așa încât de multe ori nu se aflau oamenii, ca să ducă mortul la groapă. Și văzând că pedeapsa lui D-zeu e tot mai mare autoritățile au ales o casă pustie la marginea satului unde adunau morții ca să-i ducă deodată la groapă. Și acolo era pază ziua și noaptea. Odaia era luminată de mai multe lămpi cu petrol cari se vedeau pe ferestre mai ales noaptea, ca tot atâția ochi monștri, cari înfiorau pe orice muritor.

Pe lângă acea casă nu îndrăzneă nime să treacă, iar noi copii, îndată ce însera, nu mai ieșam pe uliță, ci ne închideam în casă de frica holerei ori ciumii cum mai ziceau oamenii. Că lumea își închipuia că holera ori ciuma ar fi o babă bătrână, cu ghiarele lungi, sbârcită și urâtă, cu ochii înholbați, unghiile ascuțite ca la vultur, părul zburlit, și numai când o vezi ai să mori, dar când se rânjește la tine! Și cică ciuma umblă pela casele oamenilor, bătea în ferestre, și era vai de acea casă, în aretul căreia umbla ea.

Mulți oameni pretindeau să o fi chiar văzut în cutare și cutare lature de sat, cu coasa pe umăr și astfel băgau și mai mare groază între oamenii ușor crezători, slabi de ingeri.

Și muerile din sat, ca să o înblânzească, îi făcură și o cămașă „cămașa ciumii“, toarsă, țesută, cusută, într'o singură noapte și pusă la hotar pe o gomilă ca să-și ia ciuma cămașa și să se ducă din aretul satului, dar în zadar, că ciuma parcă se și mai mâniase și în toată ziua secerea victime cu nemiluita și nu era chip să se îndepărteze până nu a îndepărtat-o bunul Dumnezeu, carele o trimesese la noi în sat ca pedeapsă pentru păcatele oamenilor. Mai puseseră muerile și pomana ciumii aducând fiecare câte ceva bucate și la o răspântie de uliți făcură focul, fierseră oalele cu pomana. aduseră mese, scaune, chemară vecinii și cine se nimerea să treacă pe ulițe mânca pomana. Chemară muerile și pe preot ca să le slujească pomana dar preotul le ocări și nu vru să le asculte.

Cum am spus mai sus, oamenii fugiau și se ascundea de frica ciumii pe unde nu mai puteau și preoțul îngropa singur morții fără dieci, fără multă ceremonie.

Scoala era închisă, copii pieriseră din sat, viața amorfise, toți erau cu frica în sân de groaza înfricoșatei morți, că era omul sănătos și peste un cear putea fi întins pe scândură, și apoi în ce casă intra ea, rar de mai scăpa vre-unul. Il apuca durerea, zgârciul la foale și minten murea.

Pe noi și casa noastră ne-a ferit D-zeu de pacoste. Că tatăl meu fiind episcop și cântăreț la biserică aducea la noi acasă cazania, psaltirea, viețile sfinților și alte cărți din biserică și ne citea în fiecare seară și dimineață și noi copii ascultam cu gurile căscate și ne rugam lui D-zeu și ingerilor lui ca să ne păzească.

Știu că eu mergeam cu preotul singur la mormântări, purtând crucea și ajutând preotului la cântare.

Dela o vreme tatăl meu nu mă mai lăsa la morți, că-i era frică să nu moară cumva și puiul tachii. Atunci veni preotul la noi acasă și se începu următorul dialog:

— Bună ziua Ioane!

— Mulțumesc sfinției tale părinte.

— Ce-i loane, nu mai lași pe Ghiță să meargă cu mine la înmormântări?

— Nu părinte!

— Și apoi de ce?

— Apoi vezi bine părinte, pedeapsa ce ne-a trimis-o D-zeu, e morb lipicios, și apoi cât de ușor se poate prinde de copil, știi că paza bună trece primejdia rea. De aceea eu nu-l mai las la morți, că-i copilul mic și slab.

Eu să fi avut pe atunci 6—7 ani.

— Mă! Ioane mă! zise părintele Nicolae, dacă nu mor eu, n'o să moară nici Ghiță și în sfârșit dacă o fi să și moară, ori e mai pagubă după el, ca după mine. Ia spune?

— Bine părinte, sfinția ta ești preot, ești păstorul nostru, și ești constrâs să mergi să îngropi morții pe plată, asta ție slujba, la mine însă e alta, și apoi fiecare ține la ale sale. Iată eu de pildă nu aș da copilul pe mii de galbeni, de ce l-ași expune dară primejdiei, ducându-l de voe în gura morții?

— Mă Ioane! văd că te temi de moarte, dar să nu-ți fie frică mă uite mie nu mi-e frică nimic, ca să știi, mă, că ce ți-i scrisă, în frunte ți-e pusă, și nu scapi nici în gaură de șarpe, mai înțeles? Dacă i-e dat lui Ghiță să moară apoi închide-l într'o ladă și tot moare, că să știi că D-zeu a rânduit pentru fiecare locul și oara, când trebuie să moară. Și ca să te luminez mai bine asupra lucrului ăstuia, ascultă ce-am cetit eu în cărțile sfinte: D-ta ești om bisericos, cetitor de cărți, om cuminte și mă vei înțelege:

— „Cică în vremurile de demult era la curtea regelui Solomon un sfetnic bătrân, un om ca oaia. Și într'o zi veni la rege un înger alui D-zeu să mai vorbească cu Solomon înțeleptul și să-i mai spună despre lucrurile sfinte.”

Și îngerul când veni, căuta lung și aspru la moșul bătrân, la sfetnicul regelui care se înfricoșă de privirile agere ale îngerului. După ce plecă îngerul, zise sfetnicul regelui: Înțelepte Solomoane, atâta timp am stat la a ta curte, și ți-am fost de ajutor la cârmuirea împărăției; rogu-te dă-mi din grajd calul cel mai bun și să plec în lume, că prea aspru căuta îngerul la mine, și acum tremur de spaimă. În tot chipul avea de gând să vină la noapte să-mi ia sufletul. Deci vreau să plec în lume să nu mă găsească.”

— „Și crezi că vei scăpa sfetnice”, zise regele zâmbind.

— „Eu cred că o să scap, dacă nu mă găsește”,

— „Iți dau voe, zise regele, fă ce vrei.”

Și bătrânul își alege calul cel mai bun din grajd, își luă ziua bună dela rege și încălecând porni ca vântul printr'o pădure, și trei zile neînterupt a tot alergat așa fără țintă, până când ajunse sub un teiu mare și înflorit. Aci a stat, a luat șeaua și frâul jos și a slobozit calul la iarbă, iar el s'a culcat pe iarba moale, la umbra teiului ce te îmbăta cu mirosul lui. Un vânt lin de primăvară clătina încet frunzele teiului și scutura florile pe fața bătrânului fugar, care ostenit fiind de atâta drum ce făcuse ațipi.

Când se pomeni, îngerul era înaintea sa și-i zise:

— „Bătrânule, am venit la tine, să-ți iau sufletul“.

— „Bine! zise bătrânul, voiei lui D-zeu trebuie să ne supunem, dar te rog îngerul lui D-zeu să-mi spui de ce căutai la mine așa cu ochi fulgători colo în casa regelui Solomon?”

Îngerul zise: — „Să-ți spun, bătrânule. D-zeu îmi poruncise să vin aici peste trei zile sub acest teiu, să-ți iau sufletul, și mie nu-mi venea parcă a crede, că D-ta om bătrân să poți face această cale lungă în trei zile, de aceea căutam așa cu mirare. Dar vezi eu veni împlinind voia lui D-zeu și într'adevăr te găsi aici“. — „Mare e Domnul nostru și mare e tăria lui“, zise bătrânul și își dete sufletul.

— Vezi dar Ioane, zise preorul, vezi voia, înțelepciunea și puterea lui D-zeu, noi muritorii nu o putem ști și nici nu ne putem opune ei, cum ți-i hotărât, așa o pățești, chiar de ai fi cu cu stea în frunte.

„Ce putem noi face niște mititei, viermii pământului pe lângă atotputernicia lui Dumnezeu; de aceea lasă pe Ghiță cu mine, mâine e Duminică eu îi fac slujbă la biserică să-l ferească D-zeu de rău și nu avea frică, că cu noi este Dumnezeu“.

— Ce zici Ghiță? Mă întrebă tatăl meu. Vrei să mergi cu părintele Nicolae?

Eu am răspuns hotărât: vreau. Și atât a fost.

De atunci eu nu mai aveam pace, toată ziua eram cu preotul la îngropatul morților, cântam și ziceam din gură, Sfinte Dumnezeule, Mărire Tatălui, în veci pomenirea lor. Pe drum nu cântam nimic, era liniște și nici în urma mortului nu bocea nimeni, era așa o singurătate, o pustietate, o frică în inimile tuturor.

Eu și preotul mergeam liniștiți, împăcați cu soarta, nouă nu ni-i era frică de moarte, că cu noi era Dumnezeu.

Tatăl meu mă ungea seara și dimineața pe mâini, pe piept și mă freca aspru cu oțet și aiu pisat, iar preotul slobozea fum gros din cădelniță și așa ne-a ferit D-zeu de primejdie și pe mine și pe părintele Nicolae.

Valeadieni-Caraș

George Cătană

Isvod de primăvară

*Florile albe din pahar aş vrea
Că-s elbe ca palmele și umerii ei
Pe-acest soare de topaz și stânjenei
Să le cânte rapsodia mea.*

*Primăvara ca o vale târăgănată
Peste nevoile Basarabiei siderale
De culcușuri fierbinți, în care s'arată
Luna ca o helge de aur spre vale.*

*Demonul răului prins înșeuat
Seara pe clipe de fugă 'napoi
Verdeața crudă, timpul vioi
Și Basarabeni cum merg la arat.*

Martie

*De precoce primăvară
Noapte caldă ca o piele,
Mugurii ca niște stele
Crapă coaja lor amară.
Cerurile limpezesc
Pânzele, oqlinzile,
Apele întinsele
Veleatului românesc.
Pe păduri se scutură
Puful stelelor într'una
Ca o diademă luna
O ridic în ciutură.*

E. Ar. Zaharia

NEPREVĂZUTUL.*)

de: Al. Țințariu.

Se înnoptase de a binelea în seara aceea de iarnă grea, cu zăpadă multă și ger mare, când Ioan Pitic venise acasă.

Timp de câteva luni el fusese cărauș la o fabrică, dar din cauza beției și-a pierdut slujba. De atunci mizeria și-a făcut cuib și mai adânc în căsnicia lui. El e căsătorit, are și un copil, pe Păunița, în vârstă de vre-o șase ani, o fetiță cuminte, deșteaptă.

Dacă Ileana soția lui Ion Pitic nu s'ar fi dus să muncească, fie ca spălătoareasă, fie pentru ori ce alte lucrări casnice, de multe ori n'ar fi avut nici ce să mănânce.

Când Ileana pleca de acasă, totdeauna ducea pe Păunița la o croitoreasă, care locuia în aceeași casă și care avea un băiețuș de vre-o doi ani. Păunița se juca cu băiețușul, îl legăna, îl adormea căci ei s'au împrietenit. Astfel croitoreasa, femeie săracă, își putea vedea de treabă. În schimb Păunița, căpăta de mâncare, avea o cameră caldă. Până acum a căpătat și două rochițe dela croitoreasă.

Ioan Pitic își petrecea vremea uneori până noaptea târziu, mai mult prin cârciume, cheltuind pe băutură banii ce-i câștiga, când lucra ceva.

Dacă nu avea bani cerea de la Ileana și ea trebuia să-i dea, căci o înjura, o bătea BCU Cluj / Central University Library Cluj

În ziua aceea el plecase dimineața de timpuriu de acasă. A spus că se duce la curățitul zăpezii. Înainte de a pleca a zis către Ileana, care încă nu se sculase;

— Vezi și te scoală, ști că ai treabă.

Ileana îi răspunse:

— Nu mă pot scula azi. Noaptea întregă n'am închis ochii. Sunt răcită, am niște junghiuri dureroase. Capul mă doare, uneori mi se așează ceva ca o ceață deasă pe ochi.

— Mofturi!

— Vină, pune mâna pe fruntea mea, să vezi cum arde....

— Astea-s numai închipuiri neroade de ale tale. Scoalâte și du-te la D-na Stoaia. Te-a chemat.

— Nu pot.... nu mă pot scula....

— Să nu te gălesc în pat, când mă reîntorc acasă, că-ți sfărâm oasele!

Dar Ileana nu s'a sculat, ziua întregă a rămas în pat. Nu a putut să se scoale.

Croitoreasa i-a adus două aspirine, o ceașcă de ceai, iar la amiazi o farfurie cu supă caldă.

Când începu să se însereze și Ioan Pitic încă nu se reîntoarse acasă, Ileana nu-i fu greu să înțeleagă întârzierea lui.

A găsit de lucru, apoi s'a dus la cârciumă, almintrelea ar fi venit acasă. A mai făcut-o și altă dată.

*) Din manuscrisele inedite.

Când apoi Ioan Pitic intră în cameră, trântind ușa, Ileana băgă de seamă că el e beat, abia se putea ține pe picioare. Cum o văzu în pat, începu să strige:

— Tu te-ai și culcat? Frumoasă treabă! Scoală-te și dă-mi cina!

— Nu m'am sculat azi...

— Ce spui? Nu te-ai sculat? Ai lenevit ziua întreagă?!

— Nu m'am putut scula... ți-am spus că sunt bolnavă...

— Așa! Ești bolnavă. Ticăloasă.

Se apropie de pat și furios ridică mâna s'o lovească, dar în clipa aceea Păunița începu să plângă, să țipe:

— Tăticule nu bate pe mămica... Ea-i bolnavă acum...

Mâna ridicată alui Ioan Pitic se oprește în aer, apoi întorcându-se spre pătucul Păuniței, strigă ;

— Vezi și dormi, lighioană afurisită, Să taci din gură, altmintrelea știi ce te așteaptă.

S'a apropiat de Ileana și a răcnit;

— Scoalâte și dă-mi cina.

Ileana îl privea îngrozită.

— N'ai auzit ce spun? Sunt flămând; n'am mâncat nimic ziua întreagă.

— Ce pot să-ți dau?... N'am avut nici un ban.

— Nu ți-am spus eu să te duci la d-na Stoia?.

S'a repezit la Ileana, i-a cuprins cu amândouă mâinile umerii și o scutură cu furie, apoi o lovi cu palma peste obraz.

— Ticăloasă!

Păunița plângea, dar nu mai îndrăznea să spuie ceva.

Ileana privea cu ochii sticloși înaintea ei. Din piept nu i-a ieșit nici un gemet, buzele ei n'au rostit nici o vorbă.

Furia lui Ioan Pitic era tot mai mare.

— Sunt flămând! Vreau să mănânc!.

Ia un scaun și-l trânteste în mijlocul camerei, rupându-l în bucăți; apucă apoi pocalul cu apă de pe masă și-l izbește de un perete.

Pornește apoi spre pat și ridică amândoi pumnii să lovească pe Ileana, care-l privește năucită, dar deodată se oprește locului; timp de câteva clipe rămâne ca pironit; pumnii lui ridicați tremură și se lasă încet jos. Ioan Pitic începe să se clatine; încearcă să prindă cu mâinile patul masa, dar brațele îi sunt înțepenite, nu le mai poate mișca. În clipa următoare se prăbușește jos și rămâne nemișcat.

Căderea corpului său produce un zgomot surd, apăsător. Ileana așteaptă câțiva vreme, apoi își atuncă îngrozită privirea întracolo. Il vede pe Ioan Pitic întins jos, nemișcat, dar nu aude nimic, nu-i aude nici respirația. Atunci coboară, greu, din pat.

La țipetele ei răspund țipetele Păuniței..

Moartea, fulgerătoare, a lui Ioan Pitic a survenit dintr'un atac de paralizie.

FRATRICIDUL

I

La pândă:

Ssst... se mișcă un frunzar,
 'Nainte... poate-i el... întinde-te tu mână,
 Implântă-te în carnea lui... tăcerea nume să-i rămână...
 Șșșș... nu-i el, doar frunzele de popi își flutură argintul,
 Un blând zefir își cerne 'n crânguri mărgărintul.
 Nimic... nu-i el, un cerb de aur își întinde gâtun sus spre lună
 Și'n mugetul său lung durerea vrea el să i-o spună...
 Și pe potecă 'n jos la marginea pădurii
 Mă poartă în sus și 'n jos fiorii
 Năprasnic clocotind în sufletu-mi avid
 De sânge, carne... 'n lanțurile grele ale urii.
 Ii simt în tâmples, mâini, picioare, 'n ochi —
 Cum îmi plesnesc și curg vechi răni,
 Cum viermii amintirii rod în spuma de miasme și păcat
 Pentru acel ce-și zice frate și în carnea mea
 Ca un păgân de ani de zile 'n ea s'a săturat.
 Nemernic, tu — ce prin poteci îmi furi și lemnul din pădure
 Afară ieși tu fiară din tufiș să te sărut cu o săcure,
 Azi dinții 'n tine, 'n carne și în oase să-i înlânt,
 Iar muruntaiele cu amândouă mâini să le frământ,
 Din mârșavul tău sânge să bea a nopții neagră stimă
 Și gura ta să ți-o umplu aci cu propria ta carne,
 Să te arunc apoi în cripta negrului păcat,
 În gura acelei prăpastii, în care cel mai drag copil ieri mi l-ai aruncat.

.....

Ssst... ceva iar s'a mișcat
 Și mâna parc'o simt iar lângă coapsa,
 Aproape mai aproape... după un ulm la pândă.
 Ard ochii mei punctând prin colțurile singuratice, bizare,
 Cu gândul înfipt în spasmul unei clipe,
 Din care parte o să-mi răsară capul blăstămatei fiare,
 Al aceluia, ce-și zice frate, care-mi ține sub piciorul lui moșia
 Și m'a târât în besna urii, 'n care ard și eu și casa — sărăcia.

.....

Ssst... nu, nu-i el
 Un vânt sărută frunzele în dungă
 Tivind tăcerea nopții și gândurile 'n rânduri-rânduri,
 Când ale arinelor fantome se clatină pe pajști și pe culmi
 Și brațele le 'ntind spre al lunii alb poleiu...

II

Omorul :

Ceas târziu de noapte,
 In zări se implântă
 Din înălțimi o stea,
 'N al firii dom pădurile încep o rugăciune
 Pentru un suflet undeva ce trupu-și târâe încă o clipă,
 Un trup cu sacrilege mâini,
 Cu ochi de lup, cu inimă de câine
 Ce adulmecă pe lungi poteci
 Ori de mai simte azi
 Un strop de viață și pentru mâine.
 Cu pas ușor se strecură prin crâng
 Și ochii-i pipăie potecile prin luminiș
 Cum ar putea să iasă furul din deșis.
 Cu mâinile nervoase printre perdelele de frunze
 Iși caută drum... și 'ntinde capul
 S'apuce iar ca orice om drum drept pe o cărare
 Să nu-i ia urma din pădure acel,
 De care el atâta milă n'are...
 Și-o umbră ese tupilându-se încet,
 Cu pasul sacrileg se strecură indelet...

.....
 Ha, tu ești!..
 Și o secure 'n țeastă zboară, se înfige.
 Și valuri gâlgăie șiroiul lung de sânge
 Și lutul cald se sbate încă
 Prin iarba 'nrourată 'n geamăt horcăind,
 Curg creerii în sânge înotând,
 Svâcnește o mână încă... un smoc de iarbă căutând,
 Ințepenindu-se în țarna rece.
 Din când în când.. dintr'un picior trezit
 Iși scoate viața ultima fărâmă,
 Când luciul cadaveric sub ochii lunii pare
 In marginea pădurii o întinsă rece râmă...
 Și 'n ceas târziu de noapte
 Tăcerea înghite ultimele șoapte.
 Cu mâna tremurândă 'și caută fratricidul
 Săcurea lui în cheag sticlos de sânge
 Și așa cum o zărește, roșie în clarul alb de lună,
 O buză-i tremură... încearcă semnul crucii,
 Dar în zadar...
 Căci mâna el spre frunte n'o mai poate duce;
 Svâcnesc sub gene primele regrete
 Și-ar vrea să plângă... și nu poate plânge,

Picioarele de piatră... un pas din loc nu-l duc,
 Și toate, toate gândurile 'n mintea-i pală se usuc,
 Și sufletul, ce prima dată, în taințele trupului l-ascunde,
 Un murmur îl închide adânc: de unde atât păcat, de unde?

III

Fuga :

Cu mâna 'nceștată de sângele crude-i săcuri
 Iși șterge sudorii și ochii-și ridică în zenit,
 Dar stelele una câte una 'n volbura albă s'ascund
 Și ceru-i deodată o boltă de criptă — și ochiul cernit
 În suflet se 'ntoarce și caută 'n adâncul său scund
 Cărarea spre viață sau moarte —
 Picioarul încearcă să-l rupă din loc și în goană să fugă, să fugă
 Acolo, undeva — departe, departe.

Ascuns între ale vieții desigur.

...Deodată din locu-i se smulge cu barda în mână

Și gândurile 'n aripi îl urcă, 'l coboară

Prin lunci și poteci, 'nainte îl mână, îl mână,

Dar luna din urmă c'un nor îi ascunde iar calea

Și ochiul își pierde în goană cărarea și satul

Și stâna și casa... ascunsu-i-a luna azi valea

Și munții și câmpii, azi nu-i mai cunoaște,

Când știma de noapte și umbrele-i limbi

Din urmă îl iau, după el se întind

Și sufletu-i parcă din trup îl desprind

L-alungă paraiele 'n murmurul lung,

Tăcerea i-'nplântă fiori și sângeră timidu-i gând

Și-o umbră din urmă l-ajunge... un blăstăm scuișând

Iar el înainte în goană își duce a vieții fărâșă

Și fuge cu lună cu tot... cu lunci și păduri

În fuga de groază, cu inima 'n picurii crudei săcuri.

Se surpă pământul sub pasu-i de umbră-fantomă

Și negre genuni îi cască sub ochii ce-l mână, îl mână,

Iar viața îi fulgeră din clipă în clipă

Și moartea 'l lovește în tâmpă, pe fruntea cu umbra-i aripă.

Și-o geană-i deschide 'nainte năvalnicul ochiu

Și-o apă-i s'arată cu luciul ei blând

Și trudnicu-i pas... îi caută un strop pentru gură.

— În liniștea nopții — o clipă parcă se 'ndură —

Dar apa-i o neagră genune... iar lutu-i în besna adâncă

Și apa-i din gură... sunt colții de stâncă.

.....

Din broabede de nori, c'o nouă salbă albă — roză

Târziu pe somnoroase culmi 'și 'ntinde ziua degetele-i de vestală,

La pieptu-i alb sărută luncl, păduri și solitarele cărări
 În albul calm topind în gene atâtea vise 'n depărtări...
 Din paianjenii de neguri și de visuri surăde un pumn de case—satul.
 Pe ulițe viața l-a strigat pe fiecare, câte o poartă se întredeschide,
 În brațele ei albe îl sărută ziua lung pe fiecare,
 Numai la poarta scundă a săracului perdeaua peste gene o întinde
 Și inima în umbre o ascunde...
 Pe prag copiii lui cu mâinile întinse
 Se 'nceaștă lung în sânul larg de mamă:
 „De ce plângi tu atâta, că tata vine doară, mamă?“

LUCIAN COSTIN

Cetatea idolatră

*Incunjurată 'n dorice coloane,
 cetatea zace ca 'n mormânt de piatră
 pe-un stâlp stă-o cucuvea petrificată,
 de mii de ani... poate de milioane...*

*În gândul meu începe să se sbată
 o 'nchipuire; splendide saloane,
 scări de marmor albă și balcoane,
 îmi amintesc cetatea idolatră..*

*Preot păgân, pictat pe o ruină
 cu brațele întinse, semn de cruce,
 spre a cetății mândră mesalină...*

*alături, un rob, ce greu se duce;
 se duce, ca pe veci să nu mai vină,
 dar, parcă nu știe 'ncotro s'apuce...*

V. Flueraș

Cântec oltenesc...

*Dacă ți-i chimirul doldora de-arginți,
 Lasă la pustiul larma din oraș...
 Cumpără-ți de grabă mândru buiestraș
 Și cu mine hai la bâlci la Mehedinți.*

*Să plecăm când noaptea 'nvăluie pământul...
 Să frământa caii drumul sub copite,
 Să s'aștearnă 'n goană cum aleargă vântul,
 Să simțim cum largul zărilor ne 'nghite...*

*Până dimineața nici pic de popas,
Nici măcar o palmă s'o călcăm la pas...*

*Iar când bâlbătaie zărilor s'aprind,
Dăm de-o crâșmă veche răsărită'n grind...*

*Are coperișul putred de șovar,
Afumați pereții nespoși cu var...
Dar hangiul este lotru făr' de legi,
Căci prea mult țți toarnă dintr'al Drâncii har...
Crâșmărița însă parcă s'o culegi
Și s'o pui pe masă — floare în pahar,
Ori leac peste rana inimii s'o legi...*

*Ne oprim din goană — doar un bob zăbavă,
Să mănânce caii un braț de otavă..*

*Când eșim din dulcea hanului răcoare,
Nu mai suflă 'n largul zării nici o boare,
Ci plutește 'n câmpuri crăpet de zăpuc..
Pe-așa năbușeală drum lung iar s'apuc?*

*Tu să pleci amice la drum pe zăduf,
Și crâșmarul înc'ar trebui să plece...
Eu rămân în hanul coperit cu stuf,
Eu cu crâșmărița și cu vinul rece...*

*Și n'o să mă miște șapte mii de sfinți,
Cât timp mi-i chimirul doldora de-arginți.*

G. ROIBAN

FOILETON

I

LUGOJ....

— Aspect. Comori. Epigoni. —

Lugojul oraș cu venerabilă tradiție rumânească și cu inexistent prezent. Lugojul, orașul provincial în care mișună viermăria patimelor de parvenire, orașul unei vieți de carageliască satiră. În hasma sațiului unui scamn sigur, generația puterii politice de azi, miasmează tarasconlade la întruniri, discursuri acre la orice ocazie și „temelie patriotică” în berării. Un singur om stă în umbră, ultimul supravețuitor al generației memoradite și al „mesei poganilor” lui coriolan Brediceanu: Dr. George Dobrin. El nu

trăește cu lumea de azi. Nici n'ar putea trăi,.. E un om de pe alt tărâm

L'am văzut odată în cimitir. Stătea pe o bancă la căpătâiul lui Ion Vidu. Din când în când privea, spre dreapta crucea lui Eutimie Murgu, A meditat în fața criptei lui coriolan Brediceanu, s'a întreținut cu Casian Munteanu, și a vorbit mult cu Valeriu Branișce. S'a reîntors în era lui, acea mare epocă de romanism, care a consfințit viața acestui oraș. Traiul său e tragedia tuturor oamenilor cari au făcut ceva în viața lor. Nu pot să se coboare în mocirla vieții cotidiene de azi. Li este sufletul prea plin de măreția luptei duse pentru menținerea unui românism neîntinat. Câteodată coboară pivnițele palatului administrativ să șteargă de rugină lanțurile cu cari a fost legat, Eutimie Murgu în închisorile sale....

Mănunchiul de oameni, neînregimentați în diverse partide politice pentru un militantism de ciomag și înjurătură, se chinue să dea Lugojului un suman mai potrivit înfățișări lui: „Censiliul Frăției ortodoxe române“. Consiliul frăției își are în frunte un medic cum se cade, Dr. Vasile Mirsu. Acest medic s'a cuminecat în Joia Patimilor cu întregul consiliu, Analele bisericii vor încresta evenimentul ca începutul unei abateri în matcă sau ca un fapt izolat cu roșu a fost, dar nu se va mai întoarce. Depinde de consiliu.

Despre Lugoj nu se poate scrie fără ca să nu-i amintești viața mea ficală. Sunt 4 coruri românești: „Ion vidu“, „Progresul“, „Corul învățătorilor“ și „Lira“. Are un conservator popular sub direcția d-lui Filaret Barbu. „Progresul“ și „Corul învățătorilor“ nu activează la înălțimea tradiției corale a orașului. Corul „Lira“ nu-i disciplinat. D-l Ion Bacău, se străduiește să câștige acestui cor un pedestal demn de numirea „cor regesc“, titlu obținut prin intervențiile făcute de către Episcopia unită din Lugoj (corul e al episcopiei), dar bagheta d-sale rămâne deocamdată neputincioasă.

Un cor care activează cu sârg și stăruință, e corul „Ion Vidu“. Pe lângă arta corală propriu zisă, cultivă genul de operetă. Trag dintr'un condei, următoarea constatare: Maestrul Ion Vidu, a fost un adept al școalei lui Muziceșcu: dinamismul melodic. In această direcție a muncit până la maximum de producție și a creiat din acest cor omogenitate vocală neîntrecută. Continuatorul său d-l Filaret Barbu, exploatează cu multă dibăcie și inteligență comoara lăsată de marele înaintaș și dă interpretarea artistică cerută de evoluția artei corale contimporane. Evident, întâmpină greutăți, căci e ușor să-ți formezi un cor, dar e greu să abați în matca vremii noi un cor ce s'a asimilat cu un gen de interpretare dispărut. Trebuie să relev că în corul „Ion Vidu“ sunt membri jubilați pentru 50 ani de neîntreruptă activitate.

Minoritari, coloniști veniți de aiure, au devenit în viața publică și în treburile de conducerea orașului, un element de cotinuitate. Certurile launtrice pentru cneția orașului li-a dat un teren prielnic de desvoltare, ori sunt un bloc compact și aderă la fracțiunea românească, care le face cele mai multe concesioni. Veleitățile personale ale celor ce tind să conducă treburile orașului, distrug puterea de afirmare a vieții românești.

Grigore Bugărin

II

Cu avionul pe hotarul de Vest

Seraficele gânduri și griji pentru Vestul României mă mână adese prin ceață și prin nori cu avionul bunului meu prieten *D. Mardan*, pilotul și proprietarul avionului, spre zările largi ale stepei de Vest.

Dela Sighet spre Carei am dat de un furnicar de oameni... de Vest. Șvabi grași cu armonica, Unguri cu luleaua chilometrică în cioc, Români simpli și surâzători.

La Oradea Mare am decolat în rele condițiuni de ploaie. Dela avion ne-am strecurat până în oraș. Nu puteam înțelege pe nime, parcă eram pe un bulevard al Budapestei.

Cu câteva frazele în buzunar ne urcăm iarăși în avion. Mardan mă desmiargă cu 2—3 epigrame și cârnați. La Arad o aterizare normală în apropierea gării fastoase.

Telegrafic înștiințat ne așteaptă pe peronul gării multiplul doctor de filozofie, hidrologie — mineralogie *Dr. Lazăr Nichi* cu adjutantul său *Al. Negură*, redactorul unei oareșcare reviste din Arad. Puțină gustare și reconfortare filosofică din sacrele ape ale Mureșului și iarăși plecarea. Mardan rămase flămând în Arad, mâncăm ultimele conserve pentru a putea ajunge la ora 4 după amiază la Timișoara.

Sosirea noastră la aerodromul „Fruncea” în Timișoara, Balta Neagră, No. 2

Știam că ajungem la ora fixă după crenometrul avionului. Ne coborâm pas de pas cu Mardan. Timizi ne apropiem de directorul aerodromului *Ing. Nicolae Ivan*, înmănușat în mănuși albe, guler înalt și cravată indiană. La spatele lui sta sfios secretarul *Dorian Grozdan*.

D-ra Dridri Garoniță, alături de Traian Topliceanu ne onorează cu un buchet de flori și versuri de salut din care 2 le nimerește, iar restul de 2 le întregesc eu cu Mardan, — pentru o nostimă și proximă epigramă înmulțită cu 10.

Răbdare d-le Mardan. Dela aerodrom ne conduce d. Nicolae Ivan în sala de recepție a revistei sale „Fruncea”.

Sală tapată de tablouri pitorești, capitonată cu sofe, scaune plișate. După o dulceață și cafea neagră începe recepția întregului ansamblu de redacție,

În altă cameră plișată îi auzeam nervoși pe toți, cum se pregătesc. Înaintea șefului să-i prezinte ceva pentru oaspeții adorați și așteptați de atâta vreme. *Directorul Ing. Nicolae Ivan*:

Aci vă prezintă pe discipolul meu *Miu-Lerca*. Ei, ia să văd poezia pentru numărul nostru! Pții drace, nu se poate! Puzderie de metafore fără noimă între ele! Pune-o'n proză, căci vezi că nu merge!

Miu-Lerca: d-le director, eu am geneza mea de a fi și a scrie. De nu Vă plac, plec cu capul sus și sunt, plecat! Las'că ne-om răfui noi în Vestul.

Director N. Ivan: Vă prezint pe noul nostru novit — economul redac-

ției Gh. Atanasiu fugit fără pașaport dela „Luceafărul“. Nu prea aude și puțin vorbește (director al surdo-mușilor). Vine adese la redacție, șterge praful și pleacă. Cu greu l-am plasat la început în redacția „Luceafărul și mai greu la „Viața Literară“. D-l Costin nu are timp să se ocupe cu el. *li trebuie școală literară și s'ar face*. Vă prezint pe gingașa, dolofana scriitoare *Dridri Goroniță*.

D-ra Dridri Goroniță: A, Vă salut scumpi oaspeți! Am fost și sunt o bănățeancă bună... ca și dl. Lucian Costin. Scriu puțin, cum pot. M'am întors de curând din regiunile pitorești ale Banatului. Curând m'am întors dela Reșița foarte desgustată, căci m'au *obsedat* sumbrele priviri ale sumbrelor figuri Gh. Cosma și H. Bandu, dela cari n'am voit nici 3 cuvinte să aud

Director N. Ivan Vă prezint pe camerierul meu *Dorian Grozdan*. Ia recitează domnilor ceva din „*Brazde păgâne*„. Dar una frumoasă, nu de alea urâte și păgâne!. *D-l Dorian Grozdan* rușinat și cu lacrimi în ochi scoate o cârticică din buzunar și începe tremurând a recita ceva... *D l D. Mardan*: Lasă băiete, destul. învață bine acasă a recita, a scrie și a gândi. Destul. Să scrii la „*Fruncea*“ câte 2—3 poezii și seara să le recitezi ca o rugăciune. Învață-l și pe *G. Popiși*, căci e bine pentru D-v. Atunci vei ști și vei cunoaște *interiorizarea unei idei și armonii poetice!*

Director N. Ivan: Vă prezint pe d-ra *A. Odeanu din Iași*, autoarea romanului „*Intr'un cămin de domnișoare*“. *D-ra A. Odeanu*: Da eu sunt!

Vă plac cum scriu? Cam romanțată, dar așa trebuie! Nu-s mulțumită nici eu cu romanul meu, am timp la al doilea. Cel mai bun critic al meu e *Dumitru Imbrescu*. Totuși sunt mulțumită până acu. Editura „*Neadevărul*“ mi-a promis a V ediție a primului roman. Al doilea roman sigur că cel puțin 7 ediții va avea, tradus și în limba sanscrită.

D-l Ing. Ivan: Vă prezint domnilor pe autorul „*Invierii Spiritualității Bănățene*“ d. *Dumitru Imbrescu*, nepotul domnului *Romeo Romei Constantin Nedelcu* din București. Dacă ai ști, d-le Costin, ce nobil om e și acest *Romeo*. Cerberul opiniei bănățene! Până ce va scrie prima carte, face la noi un stagiulung de 15 ani.

Ia-l dle Costin, D-ta mai repede la rând! Poate se face din el ceva.

Director N. Ivan: Am deosebita bucurie a Vă prezenta pe d. *Filaret Barbu*, cel mai mare Lugojan de prezent, autorul frumoaselor „*Armonii Bănățene*.“ *Filaret Barbu* (înmănușat și gulerat până la urechi). În curând voi fi și pe scena teatrului din Timișoara. După aceea plec la München cu Costin, unde am de dirijat ca oaspe filarmonica de acolo. Bineînțeles că pânăce nu termin angajamentul dela *marea operă din Caransebeș, în noul și somptuosul palat*.

D-l N. Ivan Am aci și pe noul trubadur *Grigore Bugărin*. Actor indezirabil și poet de forță. Noul meu colaborator cu sonete din „*Simfonia Rustică*“ e foarte gustat. Păcat, că marea editură „*Ohabifa*“ a falimentat tocmai acu și-i caut posibilități la noua editură „*Rugi*“.

D-l D, Mardan (nervos și cu o havană grozavă):

Vă mulțumesc d-le director Ivan pentru afabilitatea D-voastră. Trebuie să plecăm, Costine mai avem de cumpărat motorină și apoi o luăm spre Buziaș! acolo ne punem la lucru.

Eu dragele mele epigrame — D-ta poezia. Ora 8 seara, Teatrul din Timișoara strălucea în lumini orlitoare. Eu cu Mardan am plecat la avion cu motorina noastră... havane, țigarete și hârtie pentru epigrame...

Prin ceață și prin nori am plecat și în scurt timp am ajuns la Buziaș la *aceeași masă*, unde amândoi am scris și scris de atâtea ori.

Lucian Costin

C R O N I C A

A murit scriitorul Panait Istrati (1884-1935).

Am cetit undeva despre scrâșnitul lui Sandu Tudor, că societatea bucureșteană, abia la catafalc i-a dat lui Istrati ultimul salut, aceluia, care o întreagă viață s'a desrădăcinat din glia noastră și abia la capătul vieții s'a reîntors între frații săi. Nu e de vină nici societatea bucureșteană, nici S. S. R. Așa i-a fost destinul lui Istrati. A desfundat toate arterele Europei Suterane, tenebroasele suterane pentru un ideal — al său ideal. O stea l-a purtat prin Europa, prin catacombele vieții miraculoasă îl chema . . și el îi urma, până ce neantul ei l-a aruncat în infernul durerilor și desiluziilor. Om de spiritualitate europeană, în multe momente ale vieții s'a simțit totuși *Românul*, mulțumit că mai are un leagăn al speranțelor, *leagănul patriei, sale*. Mulți din scriitori vagabondează ca o cometă dintr'un neant în altul; e mare galeria acestora, din toate timpurile și toate popoarele. Idealul e germinat însă în fiecare operă. Scriitorul Istrati și-a îndeplinit datoria față de însăși viața sa, *care i-a cerut această jertfă*.

RĂSFOIND ȘI CITIND.

BROȘURI.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pr. Toma Chiricuță: „*Cunoști tu calea?*“ București 1934
268 pag. 60 lei. Editura Fântâna Darurilor.

Distinsul teolog bucureștean, dela biserica Zlătari din capitală, e un autor prea și prea cunoscut. Dotat cu un talent deosebit de eloquentă, psihologic, filosofie, teologie etc. D-sa nu e numai un predicator perfect pentru enoriași, ci e un orator de forță pentru întreaga societate. Foarte miezos în idei și expunerea lor copioasă, foarte atent în verva inspirației de a descătușa spiritualitatea umană din materia îmbrăcată în haina cărnii noastre terestre. Și foarte puțini oratori au farmecul talentului, fără care nici nu putem concepe ideea creației. Deci și operele sale se prezintă atât de distinct, cum e omul.

D. Mardan: *Epigrame*, Timișoara 1935.

Intr'o ediție luxoasă apare al doilea volum de epigrame, într'o finută sobră de fond și formă. Versul limpede și curgător. D-l Mardan s'a desăvârșit singur în intervalul celor 2 volume, Coloratura subiectelor, personajelor e captivantă. Dela prima epigramă nu te poți reține până la ultima. Ținând seama, că epigrama e un specimen literar, ce atrage toată lumea pentru interesele literare, cu atât mai mare e și meritul D-lui Mardan. Autorul interiorizează cu fineță broderiile sociale ale cercurilor sale, unde îl vedem un bun observator, ce scapără la moment din amnarul umerului atât ideea cât și rima. Mardan e singurul epigramist al Banatului, care-i dă epigramei amploarea literară cuvenită.

Volumul se recomandă singur prin valoarea sa.

Buletinul Institutului de Filologie „Al. Philippide“, Iași. Vol. I. 1934, (Director : Prof. univ. Iorgu Iordan).

Prin acest prim volum dorește filologul Iorgu Iordan, profesor la universitatea din Iași, să-i perpetueze memoria antecesorului său Alexandru Philippide grupând pe lângă sine pe toți colaboratorii săi dela această universitate. E tovarășa de muncă a frunțașei reviste clujene *Daco-Romania*, de calibru mult mai mare. Filologul, literatul, profesorul și administratorul limbei române în aspectul ei de tezaur lingvistic are aci variatul material de investigare științifică.

Buletinul are următorul cuprins.

Studii:

Iorgu Iordan — Programul nostru.

H. Mihaescu — Il De Podagra di Rufo d'Efess.

D. Găzdaru — Numele etnice ale Istro românilor.

P. Caraman — Considerații critice asupra genezei și răspândirii baladei Meșterului Manole în Balcani.

Note lingvistice.

Un bogat material informativ asupra mai multor deducții etimologice bine prezentat de Iorgu Iordan, G. Ivănescu și I. Morărescu. În multe recenzii asupra celor mai mari noutăți ale filologiei române și străine aflăm studii bine cimentate. Astfel sunt lucrările recente ale lui Grammont M., Rosetti Al., Procopovici Al., Bally Ch., Migliorini Br., Devots G., Wagner M. L., Sandfeld Kr., Binder St., Capidan Th., Drăganu N., Caraman P.

Ion B. Mureșianu : *Horia Cloșca și Crișan*. Timișoara 1935

Un tratat istoric bine documentat după bibliografia celor 12 scrieri asupra acestor timpuri de restriște ale Transilvănenilor. Autorul e reflexiv și atent în dilatarea ideilor, foarte îndemânat în atmosfera timpurilor de grea încercate.

Anualele liceului „Traian Doda“ din Caransebeș, pe anii 1924—1932, 1932—1933 și 1933—1934.

Harnicul și distinsul director *Matei Armaș* a editat 3 anuare în intervalul dela 1931 până în prezent, ca succesori al regretatului *Ioan Penția*. Boala îndelungată a antecesorului l-a reținut de a pregăti balastul de date statistice în speranța unor zile de însănătoșire. Moartea l-a secerat însă în 22 Iunie 1931 și astfel în Noemvrie 1931 i-a căzut noului director *Matei Armaș* greua sarcină de a revizui împreună cu destoinicul secretar *Emil Demetrescu* întreaga arhivă statistică și a pune primul anuar 1924—1932 la rând. În acest anuar se află și necrologul celor 2 scumpi colegi *Coriolan Toma și Ioan Penția*, scris de Prof. Ion Gh. Costinescu și director *Matei Armaș*.

Anuarul VII. al liceului pe anul 1932—1933 cuprinde pe lângă materialul statistic evenimentele jubilar de ani 25 dela înființarea liceului în 1907/1908 până la 21 Iunie 1933.

Acest jubileu s'a sărbătorit în chip solemn în frunte cu insp.-șef al regiunii *Sabin Eoufia*, întregul comitet școlar, corpul profesoral și primii elevi ai liceului reprezentați prin dir. gen. dela comunitatea de avere Ștefan

Barnuz, capitan Grigore Mihaițiu, preot Niculaie Burdia etc. Seria oratorilor a fost înălțătoare. Tuturora li-au mulțumit președintele comitetului școlar *Dr. Cornel Corneanu* și directorul *Matei Armaș*. Intreaga presă a reliefat marele rol al acestui liceu, care a dat atâtea generații sub noua și prospera eră a României Mari.

Anuarul VIII. pe a. 1933—1934 evidențiază noi și fericite evenimente ale somptuosului liceu „Traian Doda”. La 18 Martie 1934 se pune piatra fundamentală a internatului liceului, ridicat astăzi falnic cu 2 etaje și tot confortul pentru tinerile vlăstare, cari vor avea aci un cămin igienic — pedagogic în adevăratul înțeles al cuvântului. Neobositul director *Matei Armaș* a căutat și a desăvârșit opera grea alături de vajnicul președinte al comitetului școlar *Dr. Cornel Corneanu*. Actul solemn dela 18 Martie 1934 l-au onorat cu prezența și directa încurajare ministrul *C. Angelescu* cu inspectorii generali și episcopul Aradului *Grigore Comșa*. Marele ecou în Banat și renumele liceului în toată România, liceu cu corp profesoral bine dotat, să-i fie și în viitor augurii fericirii.

Paul Constantin: *Zugrăveli*. Ediția Bibl. „Pământ și Suflet Oltenesc”.

Capitanul activ *Paul Constant* dela Sibiu, directorul — redactorul revistei „*Provincia Literară*” e și un scriitor de talent. S'a impus demult cu poezia, e însă un bun peisagist și al prozei. Deliciosele sale nuvele din volumul „*Zugrăveli*”: „Om scârbit”, „În urma unui dric”, „Delegatul capitalei”, „Danilache moralistul” și „Costică Ignat” sunt o dovadă pentru oricine, că nuvela poate conta pe talentul acestui scriitor.

Alexandru Iacobescu: *Pulberi Instelate* Craiova 1935.

Poezia lui Iacobescu o cunoaște întreaga țară. E de o înaltă virtualitate artistică. Bogată în cele mai multiple nuanțe de expresivitate. Puternică în accentele bucuriei, fericirii, durerii, desnădejzii, nedumezirii, a contemplației divine și atâtea alte întimități poetice. Natura are savoarea ei în poezia lui Iacobescu până la cele mai supreme acorduri. Un sacerdot la altarul artei, pentru care atâția colțuroși inamici n'au avut decât cuvinte grele de vânturat. Ciclul acestui volum e de vr'o 18 poezii, între cari tronează „*Foamea*” în majestatea durerilor și desnădejdilor ale unei grele campanii din cruntul nostru războiu.

Alex. Iacobescu: *Poeme* din Otokar Brezina traduse.

Cel mai mare și mai perfect traducător al epocii noastre contemporana e numai poetul *Alex. Iacobescu*. În toate literaturile află adequații, săi, pe cari îi prezintă în traduceri ca egal dela egal. În arta traducerii nu-l întrece nimeni. Pe marele liric ceh *Otokar Brezina* îl instrumentează în cele 10 poeme ca un adevărat maiestru al lirismului nostru în contemplația profundă a operei originale. Are încă un mare număr de manuscrise traduse, cari așteaptă rândul editării.

Dridri Goroniță (Adriana Savi): „*Miresme din Banat*” Timișoara 1935.

Un debut frumos cu primul volum de schițe și nuvele. Alături de Mia

Cerna și Anișoara Odeanu a treia prozatoare a Banatului se ridică în zilele noastre. Cu drept cuvânt e antetul „*Miresme din Banat*“. Medicul social bănățean în pitorescul său rural și urban, verva acțiunii și subiectul descătușat în largurile lui — sunt calități mari ale acestei scriitoare. Nuanțarea fină a scenetelor de interior sunt bine exteriorizate pentru cititorul avid de a savura astfel de miresme literare.

Reviste.

Fântâna Darurilor, București. Numărul de paști. Director Pr. Toma Chiricuță.

Cea mai simpatică revistă religioasă bucureșteană. În acest număr are un material bogat și interesant cu următorul cuprins:

Crezi tu în înviere ?	Pr. Toma Chiricuță
Din nou spre Golgotha	Pr. Butnariu
Dumnezeu și cunoașterea lui,	Ioan Gh. Saviu
Impăratul (poezie)	Const. Goran
Muncă și rugăciune	N. Răutu
Renașterea Ta (poezie)	Cridim
Flori creștine	Al. Lascarov-Moldovanu
Înviere (poezie)	Const. Goran
Calvarul	At. Negoită
Judecata din urmă	C. Goran
Femeia cananiană	Pr. T. Chiricuță
O pată (poezie)	Cridini
Întâmplări omenesti	V. Flueraș
Cântec trist	I. Aurel Manolescu
Întoarcerea la Dumnezeu prin știință	Victor Tufescu
Năzuința spre fericirea veșnică	Siona Dora
Primăvaru (poezie)	" "

Viața Literară, București

Confratele I. Valerian sarjează în „*Inflația romanului*“ cangrenarea acestui gen prin justele și frumoasele sale concluzii ale unui articol de fond. Ierarhizarea valorilor o impune autorul ca cel mai indicat factor de a zăgăzui marea pleaftură de romancieri, ce bruschează și comercializează acest atrăgător gen.

Pentru *deflația romanului* aș avea unele păreri.

1). Constituirea unui juriu literar din romancieri, critici, esteticieni și profesori de limba română cu un centru la București și cu subcentre în metropole fiecărei provincii.

2). Incurajarea schiței și nuvelei.

3). Nici un roman apărut să nu-lanseze editura sau autorul fără a-l prezenta acestui juriu din sub centru sau centru.

4). Purificarea și valorificarea talentelor față de *netalentele, ce cresc în număr formidabil*.

Acesta este cazul și în poezie. Când te uiți la atâtea reviste cu un colț rezervat „La ce lucrează scriitorii“ și vezi „între talente atâtea *mediocrități emfatice*“ că la toamnă termină cutare sau cutare operă, — te umple desgustul.

O astfel de coloană o urmează să o scrie și D-ta, d-le Valerian! Da adevărați ecriitori, la ce lucră aștia — asta ne interesează!

Lucian Costin

Redacționale

Manuscrisele să fie legibile și la timp trimise.
Reviste, ziare și broșuri de *schimb* se vor trimite redacției:

Lucian Costin — Caransebeș

Administrative

Revista se susține *numai din abonamente*. Cei, cari au primit și *nu au restituit revista până acum, se consideră abonați*.

Administrația îi roagă călduros pe toți abonații restanțieri, ca să lichideze *abonamentul*, căci ea susține o revistă numai din abonamente — *e o regie foarte grea*.

Ad-ția pentru București: Nicolae Posa, str. C. Caracaș, 53

No. 11-12 apare la finele lui August.

Nu facem schimb cu revistele și ziarele, *care nu anunță apariția revistei „Banatul Literar“*

Abonamente:

In țară: pentru particulari . . .	Lei 160
pentru instituții . . .	„ 250
In străinătate	„ 200